

AD-132

April-2025

M.A., Sem.-IV

509 : Economics

(Economics of Human Development)

(New)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. માનવ વિકાસ શું છે ? માનવ વિકાસ અંગે મૂળભૂત જરૂરિયાતોનો અભિગમ અને ક્ષમતાનો અભિગમ સમજાવો. 14
અથવા
1. ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો વિરુદ્ધ સહસ્ત્રાબ્દી વિકાસ લક્ષ્યો સમજાવો. 14
2. ગરીબીની બહુપરીમાણીયતાની વિભાવનાને વિગતવાર સમજાવો. 14
અથવા
2. માનવ વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સરકારી આરોગ્ય નીતિની ચર્ચા કરો. 14
3. જીવનનો ભૌતિક ગુણવત્તા સૂચકાંક વિગતવાર સમજાવો. 14
અથવા
3. માનવ વિકાસ આંક અને માનવ ગરીબી આંક સમજાવો. 14
4. ખાદ્ય સુરક્ષા શું છે ? સરકારની ખાદ્ય સુરક્ષા નીતિની ચર્ચા કરો. 14
અથવા
4. 'બાળ મજૂરી' પર વિગતવાર નોંધ લખો. 14
5. નીચેનામાંથી કોઈપણ સાતના જવાબ આપો : 14
  - (1) SDGs માં કેટલા ટકાઉ ધ્યેયો અને લક્ષ્યો સૂચિબદ્ધ છે ?
  - (2) કઈ આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થા માનવ વિકાસ અહેવાલ બહાર પાડે છે ?
  - (3) માનવ વિકાસ સૂચકાંકમાં કયા સૂચકાંકોનો ઉપયોગ થાય છે ?
  - (4) સમાવેશી વૃદ્ધિ શું છે ?
  - (5) શિક્ષણ માપવા માટે MPI માં કયા સૂચકનો ઉપયોગ થાય છે ?
  - (6) આર્થિક વિકાસનો અર્થ જણાવો.
  - (7) HDI નું લઘુત્તમ મૂલ્ય શું છે ?
  - (8) PQLI નો ખ્યાલ કોણે રજૂ કર્યો ?
  - (9) DALY નું પૂરું નામ લખો.
  - (10) ભારતમાં બાળમજૂરીના મુખ્ય કારણો શું છે ?
  - (11) ખાદ્ય સુરક્ષા એટલે શું ?
  - (12) ભારતમાં સામાજિક સુરક્ષા એટલે શું ?

Seat No. : _____

AD-132

April-2025

M.A., Sem.-IV

509 : Economics

(Economics of Human Development)

(New)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. What is human development ? Explain the basic needs approach and capability approach regarding human development. 14
- OR**
1. Explain millennium development goals versus sustainable development goals. 14
2. Explain in detail the concept of multidimensionality of poverty. 14
- OR**
2. Discuss the government health policy to promote human development. 14
3. Explain in detail the Physical Quality of Life Index. 14
- OR**
3. Explain the Human Development Index and Human Poverty Index. 14
4. What is food security ? Discuss the food security policy of the government. 14
- OR**
4. Write a detailed note on 'Child Labour'. 14
5. Answer any **seven** of the following : 14
  - (1) How many sustainable goals and targets are listed in SDGs ?
  - (2) Which international organisation releases the Human Development Report ?
  - (3) Which indicators are used in the Human Development Index ?
  - (4) What is inclusive growth ?
  - (5) Which indicator is used in the MPI to measure education ?
  - (6) Give the meaning of economic development.
  - (7) What is the minimum value of HDI ?
  - (8) Who introduced the concept of PQLI ?
  - (9) Write the full form of DALY.
  - (10) What are the major reasons for child labour in India ?
  - (11) What is food security ?
  - (12) What is social security in India ?

Seat No. : _____

AD-132

April-2025

M.A., Sem.-IV

509 : Economics

(Economics of Modern India)

(Old)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. આયોજન દરમિયાન ભારતમાં કુશાવાના પ્રકારો અને ભાવમાં વલણો સમજાવો. 14
અથવા
1. બેરોજગારીના પ્રકારો અને કારણોની ચર્ચા કરો. 14
2. વસ્તી વિકાસ અને પર્યાવરણ વચ્ચેના આંતરસંબંધની ચર્ચા કરો. 14
અથવા
2. વસ્તી સંક્રમણનો સિદ્ધાંત સમજાવો. 14
3. પર્યાવરણ એટલે શું ? પર્યાવરણીય અધોગતિના કારણો સમજાવો. 14
અથવા
3. પર્યાવરણીય સંરક્ષણમાં રાજ્યની ભૂમિકાની ચર્ચા કરો. 14
4. GST પર વિગતવાર નોંધ લખો. 14
અથવા
4. ભારતમાં સ્કિલ ઈન્ડિયા અને નોટબંધીની ચર્ચા કરો. 14
5. નીચેનામાંથી કોઈપણ સાતના જવાબ આપો : 14
  - (1) છુપી બેરોજગારીનો અર્થ લખો.
  - (2) નાણાકીય નીતિનો અર્થ જણાવો.
  - (3) લેણદેણ તુલા એટલે શું ?
  - (4) નિરપેક્ષ ગરીબીનો અર્થ લખો.
  - (5) ટકાઉ વિકાસનો અર્થ લખો.
  - (6) પ્રજનન દરનો અર્થ જણાવો.
  - (7) પરિસ્થિતિ વ્યવસ્થા એટલે શું ?
  - (8) જાહેર વસ્તુનો અર્થ જણાવો.
  - (9) પ્રદૂષણ નિયંત્રણ માટે કોઈપણ બે નીતિઓ જણાવો.
  - (10) નીતિ આયોગનું પૂરું નામ લખો.
  - (11) ખાનગીકરણ એટલે શું ?
  - (12) સ્ટાર્ટઅપ ઈન્ડિયા યોજના શું છે ?

Seat No. : _____

AD-132

April-2025

M.A., Sem.-IV

509 : Economics

(Economics of Modern India)

(Old)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. Explain the types of inflation and trends in prices in India during planning. 14

OR

1. Discuss the types and causes of unemployment. 14

2. Discuss the interrelation between population development and the environment. 14

OR

2. Explain the theory of demographic transition. 14

3. What is an environment ? Explain the causes of environmental degradation. 14

OR

3. Discuss the role of the state in environmental preservation. 14

4. Write a detailed note on GST. 14

OR

4. Discuss Skill India and demonetization in India. 14

5. Answer any **seven** of the following : 14

(1) Write the meaning of disguised unemployment.

(2) Define monetary policy.

(3) What is the balance of payment ?

(4) Define absolute poverty.

(5) Write the meaning of sustainable development.

(6) Define the fertility rate.

(7) What is the ecosystem ?

(8) Define public good.

(9) State any two policies for controlling pollution.

(10) Write the full form of NITI AYOOG.

(11) What is privatisation ?

(12) What is Startup India scheme ?